

מלבני

גיליון יח' • תשפ"ה

ארבע וסודות

שיחת חברים חלק ב' פתח כניסה לעולמינו הפנימי

מידות שבאדם, אחת כמו השנייה, רק שהטובות צריכים לקיים והרעות צריכים לעקור. כמו למשל גינה שגדלים בה שיחים וירקות, שכולם סוגי צמחים שגדלים בשוה, אבל אלו צריכים להשקות ואלו צריכים לעקור.

צבי: בסדר... ומה התחדש לך?

יעקב: פתאום שמתי לב שאני מרגיש אצלי הבדל בין המידות הטובות והמידות הרעות. המידות הטובות מורגשות יותר כמו רצון אמיתי, אבל המידות הרעות נקראות ע"י חז"ל "יצרים", ואני מבין שזה לא בדיק "רצון" אלא סוג של "דחף" פנימי... במילים אחרות, אני יותר עם מידה טובה, משא"כ עם מידה רעה שמביאה איתה סוג של בהלה, כביכול שאני "חייב" לעשות את זה, אבל אני לא רגוע עם זה... אני לא יודע אם זה באמת כלל במידות, אבל לפחות ככה הרגשתי...

צבי: יעקב, נפלא ביותר!

העלית כאן נקודה חשובה מאוד ואני רוצה להרחיב עליה קצת - לא על עצם התובנה שהעלית, אלא על כל המושג של ה"תובנות" העולות מתוך ההתבוננות בעצמינו, שהיא באמת נושא חשוב ביותר.

יעקב: מה הכוונה?

צבי: אנחנו צריכים להרחיב על זה קצת, אבל כאן היסוד: התובנות העולות מתוך העבודה הפנימית, הן הסימן של חיים פנימיים, והן גם חלק גדול מאוד מעצם העבודה הפנימית. זה לא סתם משהו נחמד צדדי, שע"י ההתבוננות אתה מבין כל מיני דברים ודקויות. זה מעיקרית העיקרים של העבודה הפנימית.

יעקב: מה הייתי עושה? כלום... הייתי ממשיך, מרגיש לא כל כך טוב עם עצמי, פחות חשק ללמוד, מנסה ללמוד למרות כך, ומסתמא באיזשהו שלב זה היה עובר...

צבי: ועכשיו שאתה יכול לשים אצבע על הנקודה, איך זה עוזר לך?

יעקב: כי עכשיו אני מבין את עצמי, ואני יכול לפתור את הבעיה במקום "לברוח" ממנו. בסיפור שהזכרתי מקודם היה מדובר באיזה משהו שאני אחראי לטפל בו, והייתי באמת צריך לעשות אותו ומזמן ותמיד התעצלתי, ובגלל שאותו נושא עלה בתוך השיחה, זה העלה אצלי אותה הרגשת אשמה שאינני משלים את האחריות שלי. ומכיון ששמתי לב שזוהי הסיבה לעכירת מצב הרוח שלי, החלטתי שבאמת לא שווה לי להמשיך לדחות אותו, והלכתי וטיפלתי בו...

צבי: נפלא!

יעקב: אני אגיד לך עוד משהו ששמתי לב אליו בזכות מה שדיברנו שבוע שעבר. באחד מהימים היה לי נסיון מסויים של כעס שהתמודדתי איתו, וכאשר שחזרתי בלילה את מה שעבר עלי אותו יום, פתאום שמתי לב לאיזו תובנה מעניינת. אולי זה לא ממש הסוגיה שלנו כרגע, אבל אני משתף אותך כי אני מאמין שזה משהו שמעניין אותך, וגם כי זה באמת עלה לי מתוך ההתבוננות שדיברנו עליו שבוע שעבר...

צבי: נו, בטח אני רוצה לשמוע...!

יעקב: זה היה על ההבדל בין מידות טובות למידות רעות. תמיד חשבתי שמידות טובות ומידות רעות הם בעיקרון אותו דבר, הם כולם

רקע: בפעם הקודם, דיברו יעקב וצבי על השאיפה להגיע למצב שבו נחיה לאורך היום עם מודעות למידותינו, והע" לו עצה יסודית להגיע לכך ע"י שנתבונן כל יום על כמה מעשים שכבר קרו ונסה להחיות אותם מחדש ולחוות אותם שוב, עם תוספת מודעות למה שהיינו מרגישים בשעת מעשה.

צבי: נו, צבי: נו, יעקב, איך היה השבוע? התיישב אצלך קצת מהלך העבודה שדיברנו עליו, או הוא עדיין נראה משהו רחוק מדי?

יעקב: באמת היה הרבה יותר טוב... אני לא יכול להגיד שהצלחתי בו מאה אחוז כמו שרציתי, אבל בהחלט ראיתי ממנו תועלת.

אני אספר לך, לדוגמא, משהו ששמתי לב אליו. לא משנה מה הפרטים, אבל יום אחד השבוע שוחחתי עם מישהו, ואחר שסיימנו לדבר ועברתי הלאה, פתאום שמתי לב שהשתנה קצת מצב הרוח שלי - אני מרגיש פחות שמח ועליז ממה שהייתי מקודם. ואז ניסיתי לשחזר קצת את השיחה, מעין ההתבוננות שדיברנו עליו שבוע שעבר, פשוט לצייר את מה שקרה ולנסות להתבונן ולשים לב מה היה כאן שעכר קצת את רוחי שלא שמתי לב אליו בשעת מעשה. ואכן זה פלא - באמת אחרי חצי דקה "נזכרתי" בדיק כמה שעלה בשיחה שנתן לי קצת "טעם מר" בפה, שאחרי שעזבתי את השיחה נשארתי איתה...

צבי: ותגיד לי - אם לא מה שדיברנו שבוע שעבר, מה הייתי עושה?

שיחת חברים חלק ב' פתח כניסה לעולמינו הפנימי

האלו ממילא. וכן כלפי תשובה - עיקר התשובה הוא ללמוד איך לחזור לתוך העולם הפנימי, וכאשר יצליח בכך, שוב יתחדשו התובנות ממילא, כמו שנתבאר.

יעקב: נו, ואיך באמת עושים את זה... זו בדיוק השאלה שלי!

צבי: נראה לי שאולי כדאי לחכות עם התשובה עד שבוע הבא... זו לא שאלה שאפשר להשיב עליו על רגל אחת...

אבל מה שנתבאר עכ"פ הוא שהתובנות הפנימיות שהעלית הן סימן גדול על הצלחת העבודה שעשית עד עכשיו, אז תמשיך בדרכך זו, ובעזרת נמשך שבוע הבא!

יעקב: אני כבר מחכה!

סיכומים שיחת חברים

◆ האדם שמתרגל "לחזור" בסוף היום על מה שעבר עליו באותו יום, יוכל גם להשתמש בכח זה כשמרגיש פתאום שינוי במצב הרוח שלו כדי לגלות מה גרם לשינוי ולתקן את הדבר במקרה הצורך.

◆ חיים עם מודעות תמידית למידותינו מביאים אותנו להעלאת "תובנות" על

◆ עצמינו ועל דרכינו ועבודתינו בחיים, ויש לתובנות האלו חלק גדול מאוד בעבודתנו הפנימית.

◆ התובנות הפנימיות מגיעות "מעצמם" ולא ע"י עמל שכלי שלנו, וכשהן מתחדשות לנו בתמידיות זהו סימן שאנחנו אכן מונחים בעולמינו הפנימי.

◆ גם כשאדם נמצא בעולמו הפנימי אין כל העיתים שוות, כי יש "עת רצון" שהתובנות באות יותר בשפע, ויש זמנים שבהם הן באות יותר בצמצום, ואי"ז סימן לנפילה או בעיה כלל, אלא כן טבע הנפש. אך, אם מצטמצם השפע יותר מהרגיל, זהו סימן שהייתה לו נפילה כלשהי ממדרגתו הפנימית.

◆ פנימיות מצות התשובה היא לחזור למקומו הפנימי, וסימנו הוא החזרת שפע התובנות. (דרכי התשובה" יתבארו בעזרת שבוע הבא...)

שזו פנימיות מצות התשובה. יש תשובה על עבירות שבידו ותיקון המעשים, אבל פנימיות התשובה הוא על האדם עצמו עוד לפני המעשים שהוא עשה. זה פשוט לשוב לחיות בתוך העולם הפנימי, לשוב לתוך עולם שחיים בו עם עצמינו ורצוננו האמיתי ולא עם חיים עראיים ומדומים. וסימן לדבר שהצלחנו לחזור - כאשר נראה שהתחדש

מקורות ומקבילות

שמידה רעה מגיעה עם בהלה, ומידה טובה יותר מיושבת - סיפור הידוע של הגר"א עם הגר"ח מוולוז'ין על הרעיון לפתוח ישיבת וולוז'ין. תובנות פנימיות הן סימן מובהק על החיים הפנימיים - בלבבי משכן אבנה ח"ג עמו' קיז. העבודה עם התובנות הפנימיות - אקדמות מילין לדעת חכמה ומוסר ח"א, עלי שור ח"א שער ג' מערכת דעת עצמינו סוף פ"ט, בלבבי משכן אבנה ח"ג עמו' קי. דרך הלב להיות נפתח ונסתם תמיד - עלי שור ח"א שער א' פ"ה. פנימיות מצות תשובה היינו לחזור לעולמו הפנימי - עלי שור ח"א שער ג' מערכת דעת תורה פרק יב. דברי הסבא מקעלם - עלי שור ח"א, שער ד', מאמר "כלל העולם", פ"ג.

אצלינו ה"שפע" של תובנות פנימיות, הרי שכנראה כבר נעתקנו בחזרה אל עולמינו האמיתי. כי הרי זה היסוד - שהחיים הפנימיים ושפע התובנות כרוכים זה בזה, כמו שנתבאר.

יעקב: בסדר. אבל עדיין כל זה הוא רק בתור "סימן", שמי שבאמת עשה "תשובה" שוב ממילא יתחדשו לו עוד פעם תובנות פנימיות. אבל איך באמת עושים זה? ובכלל, כמו שהתחלתי לשאול קודם - האם יש חכמה מדוייקת איך להגיע לתובנות האלו, או שהן סתם נופלות לראש ממילא?

צבי: כל מהות התובנות העולות מתוך העבודה זו שהן מגיעות ממילא. וכבר התבטא על כגון זה הסבא מקעלם שמי שזוכה יגיע אליו בלא עמל, ומי שאינו זוכה לא יגיע אליו גם אחרי הרבה עמל. אך, זה לא אומר שאין דרך לעמול להגיע אליהם, אלא שהעמל אינו להגיע לתובנות עצמן, אלא העמל הוא להימצא כמה שיותר בתוך העולם הפנימי, ושוב האדם יזכה בתובנות

יעקב: מה זה אומר? כלומר - שהן הסימן של חיים פנימיים אני יכול קצת להבין, שכלל שהאדם חי יותר בתוך מידותיו, הוא יותר מתבונן בעצמו ומעלה תובנות איך להבין את עצמו. אבל שזה חלק גדול מהעבודה? מה זה אומר? הרי זה לא "תורה מסיני", זה סתם איזו נקודה של הבנה שהבנתי בעצמי, ומי יודע בכלל אם זה אמיתי... ובכלל, זה משהו שסתם נפל לי למוח... אני לא רואה איך זה יכול להיות עבודה...

צבי: אז נתחיל עם הנקודה שזה סימן, שזה יותר מובן, וזה עצמו נקודה חשובה שאין כמותה! אדם צריך להבין, שהסימן שהוא באמת חי חיים פנימיים זה שהוא מעלה בעצמו מזמן לזמן תובנות פנימיות מקוריות. זה יסוד חשוב מאוד! הרבה פעמים אנשים לא יודעים איפה הם מונחים, אם הם עולים או יורדים, ושואלים איך אפשר לדעת אם אני באמת במקום הנכון? אז הנה סימן אחד, כמעט סימן מובהק - אם האדם באמת נמצא בפנימיות, א"א שיעבור הרבה זמן מבלי שיהיה לו איזשהו נקודה ותובנה חדשה בעצמו או בעבודתו! אם לא - משהו טעון בדיקה...

יעקב: אתה אומר שאין כזה דבר שאדם יהיה עובד ה' פנימי אמיתי מבלי שיהיו לו כל הזמן חידושים ותובנות כאלו?

צבי: אני לא אומר שתמיד יהיו חידושים. כל אדם שעובד לחיות חיים פנימיים מכיר שיש תנודות בתוך החיים הפנימיים - לפעמים הלב נפתח והאדם מרגיש שהוא "בפנים", עם שפע של חידושים ותובנות, ולפעמים נסתם הלב והוא לא כ"כ מרגיש כלום, נסתם השפע. ברמה מסויימת ככה בנוי הלב, דוגמת הלבנה שיש לה כל הזמן תנודות, מתרחבת ומצטמצמת, מתגלה ונעלמת. וכל זה חלק מהעבודה, ללמוד איך לגדול מהתקופות שהלב "פתוח" ואיך לגדול דווקא מהתקופות שהלב "נסתם". אך, אם זה ממשיך לתקופה ממושכת שאין חידושים ותובנות, זה כבר סימן שכנראה הייתה איזו נפילה, ש"יצא" קצת מהעולם של החיות הפנימית...

יעקב: ומה עושים אז?

צבי: אז צריכים ללמוד איך "לחזור",

שאלה: יש לי קרוב שעובר תקופה קשה מבחינה רוחנית, ולאחרונה אני מתעסק איתו רבות לנסות לחזק אותו בתקווה לכוון אותו בחזרה לדרך הנכונה. מדובר בבחור שאמנם לא "ירד מהדרך" באופן רשמי, אבל בפנימיותו הוא ריק לגמרי, והוא מתמודד עם כל מיני נסיונות... איך אפשר להשתמש בשיטת ארבעת היסודות לנסות לעזור לו?

תשובה: בודאי כל מקרה כזה שונה מחבירו, וא"א לתת הדרכה מפורטת הווה לכולם. אך, ננסה בעזרתך עכ"פ להעמיד כמה קווים כלליים שיוכלו לעזור לתת כיוון חשיבה.

יסוד העפר - ע"פ רוב, נערים ה"נושרים" והקרובים לכך מרגישים מאוד שפלים בעצמם. זוהי מציאות הבריאה, שעל אף שהיציבה"ר מנסה להראות כלפי חוץ כי מי שחי חיי הפקירות יש לו חיים "קסומים" ואידיאליים, אבל המציאות האמיתית ידועה לכל כי כל הכנעה ליצר מביאה בעקבותיה תחושה של ריקנות, שפלות, וחוסר ערך עצמי. וזה עצמו חוזר להיות חלק גדול מהקושי שאיתו מתמודדים הנערים האלו, שהשפלות גוררת אותם עוד יותר למטה, ומאבדים אימון בעצמם וביכולתם להשתנות. והרבה פעמים בנוסף ע"ז, יש ביקורת שמקבלים מהמשפחה והסביבה, וכל מיני יחסים לחוצים וכו', מה שמוסיף על התחושה השפלה. ולכן, חלק גדול מהעבודה הוא לנסות להרים את האדם מתוך השפלות בה הוא נתקע, ולהראות לו שמחשיבים אותו כבן אדם, שיש לו ערך בעינינו ובעיני הקב"ה, ולנסות לבנות אותו כבן אדם בעיני עצמו. נקודה נוספת השייכת ליסוד העפר הוא לדאוג לכך שיהיה לאדם יציבות בסיסית בחיים, כגון סדר יום בסיסי שהוא נצמד אליו, כי חוסר היציבות גם תורם רבות לשקיעות בשפלות ודיכאון. [הנ"ל מדובר בנערים שנפלטו מכל מסגרת, כך שהם לוקים לא רק מבחינה רוחנית אלא גם מבחינה נפשית פשוטה, שלא חיים כבן אדם נורמלי. לעומת כך ישנם נערים שיצאו רח"ל למסגרות אחרות, ש"ל"ד סובלים כ"כ מערך עצמי נמוך וחוסר יציבות, ולהם העבודה הזו לא כ"כ שייכת].

יסוד המים - הקושי הראשוני שאיתו מתמודדים הנערים האלו היא כמובן התאוה, שהיא הנסיון הראשון, ורק משם מגיעים לדברים האחרים, כמו שאמרו חז"ל "לא עבדו ישראל ע"ז אלא להתיר להם עריות בפרהסיא". בכדי לנסות לעזור לו להתגבר ולהתנתק משם, יש כאן גישה יסודית מאוד שהאדם צריך לברר בעיקר בינו לבין עצמו: לצערינו, הרבה אנשים גם מתוכינו חושבים בפנימיות ליבם שאולי מבחינת עולם הזה אה"נ זה משתלם לחיות רח"ל כמו חילוני, אלא ש"מה אעשה ובוראי אסרו", וזה גם לא משתלם מצד עונשי גיהנום וכו'. והמסר שחודר לפעמים בתת-מודע לבחורים מתמודדים הוא ש"קשה להיות יהודי", והוא חושב לעצמו ש"גם הוא היה רוצה לחיות כמוני, רק שהוא לא מעיז לעשות מה שהוא באמת רוצה". לא שח"ו זה ממש ככה, אבל מ"מ א"א להגיד שאין בזה שום אמת, כי כל זמן שהאדם חושב שמבחינת עוה"ז באמת כדאי לחיות כמו חילוני רח"ל, הרי סו"ס יש לו מקום בלב שבו הוא מתקנא בהם, אלא שלעומת זאת יש לו גם יר"ש וסיבות אחרות כנגדו, אבל המסר סו"ס עובר ש"יש שם משהו".

אך, באמת האדם צריך להתיישב ולהתבונן בינו לבין עצמו ולהגיע להכרה האמיתית כי גם בעוה"ז אין שום השוואה כלל וכלל בין חיי תורה וחיי הפקירות, עד שהוא מגיע לתחושה הברורה והפשוטה ש"רק זה הוא הטוב, וכל זולת זה שיחשבוהו בני אדם לטוב אינו אלא הבל ושוא נתעה". זו עבודה שלוקחת זמן, אבל זו היא האמת הפשוטה שכל אדם יכול להכיר בעצמו, והאדם חייב להגיע אליו בעיקר כלפי עצמו - שהוא יכיר כי ההנאה האמיתית של החיים נמצא אך ורק בחיי אמת, להיות מחובר לעצמו באמת, להיות מחובר לאחרים באמת, להיות מחובר להקב"ה באמת, להיות מחובר לתורה באמת, להיות מחובר למה שהוא פועל בעולם באמת - רק שם נמצא תענוג אמיתי, וכל השאר הם רק דחפים חיצוניים שאולי מגרים קצת אבל לא מביאים לשום עונג וסיפוק אמיתי. זו עבודה שכל אדם חייב לעצמו בעיקר, אבל עוד תוצאה מכך הוא שככל שהאדם משוכנע באמת בינו לבין עצמו שרק זה הוא הטוב, כן הוא יוכל להשפיע גם על אחרים את אותו מסר, ולנסות לעזור להם לחפש את העונג במקומו האמיתי ולא בכורות נשברים.

יסוד הרוח - מה שהכי חסר לאדם שחי בעולם החיצוני, זה התחושה הפנימית של יסוד הרוח הפנימי - תחושה של תוכן, מילוי, מטרה, ותכלית החיים. בעולם החיצוני לא חסר גירויים, תאוות, מתחים, מלחמות, וכו'. אבל לך ותחפש תשובה לשאלה פשוטה - מה המטרה של החיים? איפה מוצאים שמחה? או שאלה עוד יותר פשוטה - מי אני? יש לי גוף, אבל מי אני בעצמי? התמצא תשובה מספקת בחוץ? יש חנות שמוכרת על כך תשובה מספקת? הרי גם בעל החנות רק מחפש כסף ותענוגים... זה לא רק עניין פילוסופי - זה משהו שחסר מאוד לנפשות, אלא שמפחדים להודות בכך, מפחדים אפילו לדבר על כך, כי מכירים בפנימיותם איך שכל חיהם ריקים מתוכן, ואם יתחילו לפתוח את הלב הפנימי, הרי יצטרכו להודות שאין להם כמעט כלום בחיים ויצטרכו להתחיל חיים אחרים לגמרי מחדש...

אז איך יכולים לעזור לבן אדם במצב כזה? האדם יכול לנסות להשחיל תוך כדי שיחה משהו יותר עמוק, יותר פנימי ו"כבד" משיחה רגילה, ושוב אחרי דקה לחזור לשיחה הרגילה לפני שזה יכביד מדי. יש להיזהר לעשות כן באופן שזה לא יפחיד או יחייב את הצד השני, ולמשל: אפשר לספר סיפור על עצמך, ותוך כדי הסיפור לספר על התמודדות פנימית שעברה עליך, ואיך שהתחזקת באמונה, ואיך הרגשת אחרי זה... זה רק משל, אבל הנקודה להשחיל תוך כדי הסיפור משהו יותר פנימי, שישאיר "טעם" ומסר שיש דרך לחיות את החיים עם תוכן ועקביות של תהליך לקראת "תכלית החיים" פנימית שנשארים נאמנים אליו בכל מצב ובכל מחיר. הצד השני צריך לראות שזה משהו מעשי, פרקטי, ריאלי, וגם מהנה, שזה דרך החיים שאתה בחרת לחיות אותו מעצמך, ואתה שלם ובטוח עם החלטתך.

יסוד האש - יש מרכיב לא קטן של פחד שאנשים מבחוץ מפחדים מכל דבר רוחני ופנימי. שהרי, המשמעות הפשוטה של נאמנות לתורה ומצוות היא שאני חי למען מטרה יותר חשובה מהחיים שלי, ולאדם מבחוץ זה נשמע גורא מפחיד - מבקשים ממני מסירות נפש, להקריב את חיי עבור מטרה "צדדית" [ככה המשך בעמוד ד

זה נתפס אצלנו. מלבד זה, עצם המושג של רוחניות הוא "למעלה" מהשכל האנושי, וזה עצמו מפחיד למי שחי חיים שטחיים - להסכים להכניס משהו "בלתי נודע" למרכז החיים... לעומת כל זה, מי שחי עם אמונה ובטחון יודע כי אדרבה, האמונה היא היא הרוגע והשלווה האמיתית, שהאדם מודה לבוראו שבראו, והוא מכיר ואינו מתכחש על החולשה הבסיסית שלו, ומאז והלאה כל דבר שהוא עושה הוא עם הרוגע הבסיסי ש"אני רק עושה את עבודתי, וכל זולת זה אני מניח בידי הנאמנות של הקב"ה". ולענייננו, בדיוק את התחושה הזאת אתה צריך לשדר גם כלפי חוץ - שאין שום דבר ממה לפחד. ניתן להמשיל את זה לשני אנשים שהסתבכו עם הרשויות, אלא שאחד אין לו שום מושג

מאיפה להתחיל לטפל בבעיה, משא"כ השני שיש לו אח שהוא מגדולי עורכי הדין שבמדינה. הרי כמובן שאחיו של העורך דין ירגיש הרבה יותר בטוח, כי למרות שגם הוא לא מכיר איך בדיוק להתנהל מול הרשויות, הרי לפחות יש לו מישהו שיכול לבוא לעזרתו. אותו דבר גם כאן - אתה צריך לשדר את המסר כי אין כאן משהו מפחיד בלחיות חיי אמת, נכון שאלו הם חיים שונים ממה שהוא חי היום, אבל הם חיים טבעיים, אמיתיים, פשוטים, והרבה יותר טובים, ושאתה מוכן לעזור לו להיכנס אליהם אם הוא רק ירצה.

בברכה שתזכה לקיים "וילמדו תועים בינה" בצורה הנכונה!

"אשרינו מה טוב חלקינו" ע"פ ארבעת היסודות בלשון רבותינו

הרגע שקולים יותר מאושר זמני ומאושר נצחית? ולבסוף אף אם תזנח אותה, הרי לנפשך לבד תחטא, ועל כך עליך להשלים רק עם עצמך, שאם עיקר זה של קידום האושר והשלימות של הזולת נדרש ממני אך כאמצעי להשגת האושר והשלימות שלי, ועל זו אני מוותר, לפני מי, איפא, חייב אני למסור דין וחשבון?" (תשע עשרה אגרות על היהדות לר' שמשון רפאל הירש, אגרת ב').

"מלחמה לה לתורה רק בהאלהת הקנין וההנאה, אם רואים בהם תכלית חיינו... היהדות מכירה בחינה אחרת ונעלה מזו. לפי השקפתה, גם הרם ביותר אינו אלא אמצעי לתכלית נעלה ביותר... וכי יש לך גדלות אנושית נעלה מזו, לשמש נושא לתורה על האלוקים ויעוד האדם, ולהורותה? להורות כי יש עוד רם ונישא מקנין והנאה, ממדע ותרבות, אשר לו צריכים כל אלה לשמש אמצעים?" (שם, אגרת טו).

יסוד האש - "אין פחד כהפחד מרוחניות. אדם פשוט מזדעזע מפני אדם גדול. גם תפילה מלווה פחד. גם פחד המוות בעיקרו הוא פחד מהמעבר לממד רוחני", "רמוז בזה דבר עמוק בתהליכי הנפש העמוקים: שותף השפלות הוא הפחד. רוב הפחדים שאנו סובלים מהם, נעוצים בשליטת הגוף עלינו וחוסר אונים להשתחרר משליטה זו... אדם אשר כוחות גופו השלימו עם רוחניותו אינו עוד פחדן". (עלי שור ח"א, שער ג', דעת קצות דרכיו, פ"ג, בהערה).

שלא ידע לא ק-ל ולא מעמד ולא עולם הזה ולא עולם הבא... (אמונות ודיעות לר' סעדיה גאון, פרק י').

יסוד המים - וכשתסתכל בדבר תראה כי השלמות האמיתי הוא רק הדביקות בו יתברך, והוא מה שהיה דוד המלך אומר (תהלים עג, כח) ואני קרבת אלקים לי טוב. ואומר (שם כז, ד) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי וגו', כי רק זה הוא הטוב. וכל זולת זה שיחשבוהו בני האדם לטוב, אינו אלא הבל ושוא נתעה (מסילת ישרים פרק א').

אין שום אושר גשמי בעולם, רק אושר רוחני... זהו הענין שאנחנו רואים אשר בני התורה האמיתיים, אלה אשר שמו כל עיונם וחשקם ותאות ליבם ומרצם בתורה ובחכמה, המה אשר ירגישו באושא האמיתי. לא רק בעוה"ב, אלא פשוט בעוה"ז. בודאי מי שאין בו שאיפה ואין בו מרץ איננו מאושר, כי השאיפה והמרץ המה יסוד לאושר, המה החיים. אבל אימתי? כשהשאיפות מתלמאות, כשאין המילוי תלוי ביד אחרים, כאשר מתמלא בלי קנאה ורדיפת הכבוד - היינו כשהשאיפה היא מתוך אהבת תורה, אהבת חכמה, אהבת מוסר, וכו'. שאיפה כזו מילויה תלוי אך בנו, וכל אשר נרבה במרץ ונרבה בשאיפה ירבה אשרינו, ונהיה אנו אלה המאושרים בחיי עוה"ז, וזהו פירוש המשנה כך היא דרכה של תורה וכו'. (ספר מכתב מאליהו ח"א, מאמר "חיי אושר", ע"ש באריכות).

יסוד הרוח - "וכי כה ברור הדבר שאושר ושלימות הם תכלית יעוד האדם? מה תשיב, איפא לקל דעת ולפושע, שלגבינו שכרון בחושים וסיפוקם של גירויי

יסוד העפר - "נראה למקצת בני אדם כי הראוי שיתנהג בו האדם הוא האכילה והשתייה, אמרו כי המזון קיום הגופות והנפשות, ועם זאת יש בו עונג נפלא... והתבוננתי בדבריהם אלה ומצאתי שרובו הגזמה, ועוד שהם הסתכלו אל טובותיו והתעלמו מרעותיו, והוא שריבוי המאכל מרבה העומס, ויכבדו האיברים, ויתמלא הראש והעיניים, ומעורר לתשמיש בהפרזה, וגורם לתמהון לכב, ולשינוי מידות האדם אל התאותנות והזלילה עד שלא ידע שבעה, וידמה לתכונת הכלבים... ואף יהיה כאש אשר כל מה שנוזק לתוכה אכלתו ללא תחושה... ואנשים נראה להם כי התשמיש צריך להעדיפו על כל אהבות העולם, ואמרו כי יש בו עונג נפלא מכל התענוגים... והתבוננתי בדבריהם אלה ומצאתי בהם הגזמה, והוא מפני שהם התעלמו מנקודות נזקיו ומגרעותיו, שמהן שהוא מזיק לעינים, ומאבד את התאווה, ומחליש את הכח, וגורם לחוס, ולכאב מתניים, ולשלשול מעיים, ומרפה את הגוף ומכלהו במהירות, ומחיש את הזקנה... ואיה טרדת הלב והמית השכל וחוסר התבונה אלא בו... והזהיר מלהפנות [את העיניים] אל המרי באמרו ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, כי איננו אלא שיתחזק מצב זה בלב עד שישתלט עליו וימשול בו, ויזניח אותו האדם אכילתו ושתייתו ויתר תועליותיו, עד שימס גופו וימק בשרו ויחולו עליו המחלות בכל חריפותם, ואיה אי השקט והעלפון וטמטום החושים והדאבון והיגון וטרדת הלב... ופעמים שמגיע זה עד המוח ויחלש הדמיון וההבנה והזכרון... והאיך יהיה האדם כבול הוא ושכלו עד

שבעים כוחות הנפש לגר"א אויר

היסודות שהוא אויר יש בו מנוחה ואין בו תנועה, כן בארץ, עפר, שהוא התפשטותו, יש בו נייחא ואין בו תנועה.

שתי כוחות שורשיים - מנוחה ותנועה

הד' יסודות יש בהם תנועה. ויש תפיסה למעלה מד' יסודות שנקרא אויר, שאין בו תנועה. ומצד 'נעוץ סופן בתחלתן', גם בעפר מתגלה אבחנה שאין בו תנועה.

יש כאן שתי תפיסות במהלכי הארבעה היסודות. התפיסה השורשית מגיע ממקום המנוחה, והתפיסה המתפשטת הוא באופן של תנועה.

מנוחה ותנועה - בזמן, במקום, ובנפש

בלשון אחרת, יש שני כוחות שורשיים בכריאה: שבת וששת ימי החול.

ששת ימי החול נקראים ששת ימי המעשה, הם זמן של מלאכה, תנועה. מצד הזמן, בלשון של קומת היסודות, הששת ימי חול הוא זמן של תפיסת ד' יסודות.

לעומת כך, שבת קודש הוא הזמן של מנוחה. ושבת קודש הוא זמן של תפיסת אויר.

ובבחינת מקום, מהלך של אויר מתגלה בארץ ישראל, כמו שאומרים חז"ל: 'אורא דארץ ישראל מחכים'. כמו שבמהלך של זמן יש שבת והוא זמן מנוחה לבני ישראל, "כי אות היא ביני לבני ישראל", כמו כן יש מקום שיש בו מנוחה לבני ישראל, שהוא ארץ ישראל: "באתם אל הנחלה ואל המנוחה". אוירא דא"י נתפס כאויר נח.

ולעומת כך, האוירא דחו"ל נתפס כאויר מתנועע, אויר שאינו נח. 'עתידיים כל בתי מדרש שבבל (חו"ל) שיעברו לא"י', כלומר האויר שבכל ארצות שבעים האומות מתנועעים לא"י. אז האויר שלהם הוא בתפיסה של רוח. אויר ארץ העמים זה אויר המתפשט ומתנועע בתפיסה של רוח. לעומת זאת, א"י נקרא מקום הנחלה והמנוחה. האויר של א"י הוא אויר של מנוחה, בתפיסה של נייחא.

ובלשון של נפש, יש כח בנפש של קביעה וקיימא, ששורשו באויר. ולעומתו, יש כח של בר תנועה, ששורשו ברוח. לדוג', בגדרי דין יש כח של קבוע, שזה מושרש בכח שנקרא אויר, ויש כח של נייחא, שזה מושרש בכח הנקרא רוח.

(בע"ה בגיליון הבא נמשיך לבאר את שורשו הפנימי של האויר)

לכל ארבעת היסודות יש חומר וצורה

התבנית השניה¹ בצורת מבנה של שבעים כוחות הנפש, זה הארבעת יסודות וצורותיהם, שהם אויר מים אש ועפר, וכל דבר מורכב מצורה וחומר. ולכן יש כאן בסך הכל יש שמונה כוחות.

ובדקות יותר, זה רק שבע כוחות, כי בעפר הצורה והחומר הוא אחד ולכן בסך הכל במנין השבעים כוחות הנפש יש כאן רק שבע כוחות ולא שמונה. הארבעה היסודות וצורתם שהם בעצם שמונה שהם שבעה - זה אויר, מים, ואש, הנקראים יסודות אמ"ש, והכלי הקיבול שלהם בעפר. ויש חומר וצורה לשלשת יסודות אמ"ש. וא"כ בסך הכל יש כאן שבעה כוחות.

בכללות ממש, כל הארבעה יסודות מורכבים מחומר וצורה. רק שיש הבדל בין ג' יסודות אמ"ש (אויר מים אש) ליסוד העפר. ביסודות אמ"ש, הצורה והחומר הם נפרדים מהדדי ולכן הם נמנים כשנים, לעומת כך בעפר, החומר והצורה הם מיניה וביה ולכן נמנים כאחד.

ההבדל בין אויר לרוח

לאויר יש שני כוחות - יש את החומר של האויר, ויש את הצורה של האויר.

ראשית צריך להבין: מהו אויר?

לפעמים נקרא אויר, ולפעמים נקרא רוח. באופן כללי כאשר משתמשים בב' לשונות אז הם דברים שונים אהדדי. מה השינוי בין אויר לרוח? הרמ"ק אומר שהרוח הוא תולדת האויר. השורש הוא אויר, ותולדתו הוא רוח.

בעומק, האויר הוא למעלה מהיסודות. והרוח הוא אחד מן היסודות. הרמ"ק מבאר, האויר נח, אבל הרוח אינו נח אלא מתנועע. כל רוח ענינו תנועה. אבל האויר הוא דבר שהוא נייחא.

דוגמא ברורה לזה, אומרת הגמרא בשבת: 'קלוטה כמי שהונחה דמי'. כלומר דבר שנקלט באוירו נחשב כמונח. אין ההגדרה רק שהדבר נמצא ברשותו, אלא, האויר עצמו הוא מקום של נייחא. האויר ממנו יוצא הרוח, אבל האויר כשלעצמו אינו מוגדר כתנועה אלא כדבר שנח.

מעין זה גם מתגלה נייחא ביסוד התחתון ביותר, שהוא עפר: "והארץ לעולם עומדת". וא"כ הנייחא מתגלה הן באויר והן בעפר. בכל דבר 'נעוץ סופן בתחלתן', וא"כ כמו שבראשית

1 ישנו עוד תבנית והם הכוחות שהגר"א מנה קודם לכן האויר. להרחבה יש לעיין בשיעורים הקודמים בסדרה.

בלבני
ארבע
יסודות
מודפס

אהבה - למעלה מדעת

ננסה להרחיב יותר את הדברים.

"על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד". זה שורש האהבה, "אוהבה כגופו".

מה ההגדרה הפנימי של אהבה? ענינה של אהבה היא, הכרת פנימיות המציאות כמו שהיא.

צריך לצאת מהתפיסה השטחית מהי אהבה, ולהגדיר מהי אהבת אמת של תורה.

איש ואשה - מעיקרא היו אחד, ואח"כ "ויפל אלוקים תרדמה על האדם ויקח אחת מצלעותיו ויבן את הצלע ויביאה אל האדם", התרדמה נעשה אותם לתפיסה של שנים, שני, מלשון שינה. על ידי התרדמה שהיא שינה, הם נתפסים כשנים. אבל במדרגת הניעור, הם בעצם אחד, לא שנים.

אהבה מחזירה את האדם ממצב של שינה למצב של בהירות המוחין, שחוזר ומשיג שהדבר הוא אחד. זה נקרא אהבה.

אברהם אבינו הוא מדת האהבה. "מי האיר ממזרח צדק" - זה אברהם אבינו שנקרא "איתן האזרחי", בחינת ה"שמש הזורחת", הוא זה שהזריח את האמונה בעולם. מהי זריחה? הזריחה היא מעבר בין לילה ליום, ממצב של 'לא איברי לילה' אלא לשינה' למצב של נעור, לעורר את השחר. מה שאברהם אבינו מאיר את האהבה, ומה שאברהם נקרא "מי האיר ממזרח צדק", כמו זריחת החמה שיוצאת ומתפשטת בעולם בבוקר - זה לא שני דברים. אברהם מגלה את האהבה מכח יציאה מלילה ליום, מישן לניעור. שמה מתגלה מדרגת אהבה של אברהם אבינו.

זו לא אהבה שבאה כפשוטו. זו לא "אוהבה כגופו" במונח של אהבה גופני כמו שבני אדם תופסים. אלא זה "אוהבה כגופו" שבאה מאותו מקום של אדם וחווה שהשורש שלהם הוא אחד לפני התרדמה, שהיו אחד. האהבה במונח העמוק שלה מגלה בנפש את מדרגה שהיא מעבר לשינה.

בלשון עמוקה, בשעה שהאדם ישן, המוח שלו נמצא בשינה, הנשמה שבמוח מסתלקת למעלה, ולכן עיקר השינה חלה באדם בהמוח שבו. בהיותו ער הוא בר דעת, ובהיותו ישן דעתו מסתלקת ממנו, ודעת נמצא במוח, ושם הנשמה, "חדשים לבקרים רבה אמונתך", "בידך אפקיד רוחי", בשינה הוא נעשה לאו בר דעת. איפה הוא חוזר ומגלה את האהבה? יש מהלך אחד שהוא מגלה אהבה על ידי הדעת בהיותו ניעור, ויש מהלך שני שהוא מגלה האהבה שגם בזמן שהוא ישן לא הסתלקה האהבה. וזו אהבה שהוא מעבר לניעור. וזה העומק הפנימי יותר באהבה.

תאוה מנסה לחדש קשר, אהבה מוציא קשר הקיים מכח אל הפועל

"לתאוה יבקש נפרד" - ומה הנפרד מבקש? לחבר דבר שלפי תפיסת התאוה הוא לא מחובר אלא רוצה להתחבר מכח התאוה. באהבה, האחד קדם לאהבה. האהבה מגלה האחד הנעלם. באהבה מה מחבר אותי איליו? האהבה שהיה לפניכם, והאהבה מגלה האחד מנעלם מהכח אל הפועל. בתאוה, הדבר הוא נפרד, ואני רוצה להתחבר איליו מכח תאוה. ומה מחבר אותי איליו? התאוה. הוא לא בא לצרף.

משל לאדם שנושא אשה שאינה בת זוגו, הוא לא זכה לישא את בת זוגו והוא רק נושא אותה מתוך רחמים, חסר לו באהבה כלפיה. תאוה יכול להיות כלפיה, ויכול להיות הרבה תאוה. אבל האהבה יהיה חסר הרבה. כי אהבה באה לגלות את מה שהם אחד, ואם כונס אותה רק מתוך רחמים והיא איננה בת זוגו, חסר בגילוי האחד. ודאי שבדקות כל נשמות ישראל יש להם שורש אחד, אבל זה במקום פנימי ונעלם מאד. אבל בגילוי, היא לא בת זוגו, ואז האהבה כאן לא יכולה לגלות שהם אחד - כי הם לא אחד. הרי יכול מי שקדם לו וליקח בת זוגו והוא ישא לאחורת שאינה בת זוגו.

התאוה מנסה לחדש חיבורים. ועל זה אומרת הגמ' בקדושין, קשר רשעים אינו

קשר. מה ההבדל בין קשר של צדיקים לקשר של רשעים? בלשון פשוטה, קשר צדיקים היא אהבה, וקשר של רשעים היא תאוה. אבל בלשון יותר עמוקה, רשע מנסה להתחיל קשר חדש. צדיק מנסה לגלות הקשר הראשון שהיה באתכסיא ובנעלמות ולהוציא אותו עוד פעם מהכח אל הפועל, מהעלם לגילוי, אבל היא לא מחדש קשר.

לעומת התאוה, האהבה מגלה החיבור הראשון שהיה נעלם ונגנז וחוזרת ומאירה, "חוזר וניעור" כמו שנאמר בדיני תערובות ודומה, ועל ידי כן האהבה מוציאה מכח אל הפועל שהיה מסתלק ונעלם.

אם אדם רוצה ליצור קשר עם הרבונן של עולם, או קשר עם ישראל או קשר עם התורה - בעומק זה נקרא קשר של תאוה, ולא קשר של אהבה. הרשע מנסה לחדש קשר, ועל זה נאמר קשר רשעים אינו קשר. קשר אותיות שקר.

אבל אם הוא רוצה לגלות את הקשר הקיים שהיא רק התכסה - ובאמת יכול להיות שיש אפילו כיסויים רבים על הקשר, אבל היא קיים - אז הוא מוציא מכח אל הפועל מה שקיים. זה קשר של אהבה, וזה נקרא קשר של צדיקים. הצדיק מנסה להוציא מהכח לפועל את מה שקיים בהפנים בנעלמות.

זה ההבדל עצמי בין תאוה, שהיא פירוט, לאהבה, שהיא אחד. (ובודאי שיש גם תאוה דקדושה, "נפשי אויטיך בלילות", ובעזה"ת יתבאר לקמן מהי תאוה דקדושה. כאן רק מעמידים ההבדל היסודי בין תאוה לאהבה.)

התאוה שורשה ב"אני", האהבה שורשו במה שקודמת אלי

בעומק יותר, יש הבדל היסודי בין תאוה לאהבה, שהוא הבדל עצום ונורא: התאוה מתחיל במה ש"אני" מתחיל, אבל האהבה מתחיל במה שקדם לי.

התאוה מתחילה בי - אני מתאוה לדבר. ה"אני" מחדש התאוה. תאוה מתחילה אצלי, אני מתאוה, ואין קשר בין שני הדברים. מי מחבר אותם? רק אני.

המשך בעמוד ז

נפרד מהשני ונעשה שנים, שוני, פירוד, מחלוקת. זה התפיסה הפשוטה.

ההגדרה העמוקה בזה היא, כי מי שהוא ער הוא יכול להצטרף, ומי שהוא ישן - הוא מפריד. איזה כח מצרף בני אדם בשעה שהם ניעורים? זה כח הדעת. 'יושב בטל כישן דמי'. מה שמצרף בני אדם כשהם ניעורים - זה הדעת, הדעת הוא זה שמצרף אותם. וכשהם ישנים, הדעת מסתלק, וסיבת הצירוף מסתלקת.

כח הצירוף, שהיא הדעת, שורשו בעץ הדעת טוב ורע. "והאדם ידע את חוה" - הוא מצרף איליה מכח הדעת. זה נקרא עץ הדעת. בשעה שהוא ישן, הדעת מסתלק ולכן אין צירוף בין בני אדם, כי אין שמה דעת לצרף אותם.

אבל ישנו כח של צירוף יותר פנימי, ששורשו בעץ החיים. בשעה שהאדם ישן, האם חיותו מסתלקת ממנו? על אף ששינה היא "אחד מששים של מיתה", זה לא מוות לגמרי. החיות לא מסתלק ממנו לגמרי, ולולא כן, הוא היה מת לגמרי בשעה שהוא ישן. "אני ישנה וליבי ער", וכפשוטו של הדברים, הדעת, שהיא ה"אני" של האדם, שהאדם נקרי "בר דעת" - היא זה שנמצא בשינה, בשעה שהוא ישן, שאז הדעת מסתלקת ממנו. והחיות שנמצאת בלבו נשארת, "והחי יתן אל לבו", החיות נמצא בלב, וא"כ לבו וחיותו ער בשעה הוא ישן. בשעה שהאדם ישן, ה"אני" שלו ישן, אבל לבו וחיותו ער.

נמצא, שאם בשעה שהוא ער מה שמצרף אותו הוא הדעת, וא"כ בשעה שהוא ישן אז הדעת ישינה, אז בשעה שהוא ישן הוא נעשה שני ונפרד לעצמו. אבל אם מה שמצרף אותו זה עצם החיות, אז גם בשעה שהוא ישן "אני ישנה וליבי ער" - והוא יכול להצטרף עם הזולת גם בשעה שהוא ישן.

המשך השיעור בגיליון הבא בע"ה

אם הוא מנסה לאהוב כל אחד בישראל מכח שכל נשמת ישראל הוא חלק מאורייתא, כידוע ששישים רבוא אותיות התורה כנגד ששים רבוא נשמות ישראל, אז הוא מנסה לצרף עצמו לישראל מכח מה שקדם אלי, ממה שקדם לאני הנפרד - וזה אהבת אמיתית.

אבל אם אדם מנסה לאהוב כל אחד מישראל לא משורשם בתורה אלא מעצמו, בעומק זה אהבה שיסודה תאוה, היא לא אהבה אמיתית.

אהבה אמיתית היא רק אם אני מתקשר להזולת לא ממקום האני הנפרד, אלא ממה שקדם אלי. זה מה שהגדרנו בתחילה שהאהבה יוצאת מאחד ומגיעה לאחד. האהבה יוצאת מהאחד שהיא קודמת לעצם ההיות הנפרד של עצמי. שם נמצא האהבה. כמובן שנמצא שם רק בגניזה ובהעלם, במעמקי נפשו של האדם, אבל משם היא יוצאת. האהבה חלה במקום הנפרד - ומגלה את ה"אחד" שמה.

לעומת זאת, התאוה מהיכן יוצאת? מה"אני" הפרטי שלי, שהוא מקום של פירוד. ולאיפה היא תביא? קשר רשעים אינו קשר, ונשאר הקשר במקום של פירוד, במקום של "לתאוה יבקש נפרד".

שני אופנים של צירוף להזולת - דעת וחיות

ננסה לחדד עוד מעט. אהבה יוצאת מתפיסת ה"אחד". יש שתי תפיסות של דברים שנקראים "אחד". יש את התפיסה של "אחד" שבאה מהחילוק בין ניעור לישן. ויש את תפיסה פנימית יותר של "אחד", שהיא באה ממקום יותר פנימי מההבדל בין ניעור לישן.

התפיסה הפשוטה והברורה היא, כי בשעה שבני אדם ניעורים זה עם זה, יכולים להיות מצורפים זה לזה. המילה 'ידיד' מלשון יד, כי הם מצורפים זה לזה. אבל בשעה שבני אדם ישנים, טבע הדבר שכל אחד נמצא לעצמו, כל אחד ישן לעצמו, וזה צורת השינה, זה סדר הבריאה. שינה הוא מלשון שני, שנים, שוני - כי בשעה שהאדם ישן, כל אחד

אבל האהבה מתחיל מאותו מקום שאני ומי שאני מתחבר איליו כבר היו אחד. מי מחדש את האהבה? לא אני, אלא מי שברא אותי. באהבה, בעצם השני דברים (אני ומי שאני רוצה להתחבר איליו) היו אחד, והלך ונתכסה, והתאוה בא לגלות ולכסות ה"אחד". האהבה לא מתחילה בי אלא להדיא במי שקדם אלי, ואני מנסה לצרף את עצמי למה היה מצורף אלי לפניכם. הקשר מתחיל לפני.

תאוה - תפיסת קשר של עולם השפל, אהבה - תפיסת קשר של עולם העליון

אהבה היא לא חידוש של האדם. התאוה - היא חידוש של האדם.

התאוה היא מושג שכולה חי בנפרדים. יכול להיות תאוה, כשיש פירוד. אבל האהבה - יסודה היא רק במקום שיש אחדות. תאוה יכול להיות בעולם השפל, אבל אהבה יכולה להיות רק בעולם העליון.

בודאי כאשר האדם נמצא בעולם השפל והוא זוכה לאור העליון, אז יש לו אהבה גם כאן, וזהו השורש של "אנכי ה' אלוקיך", "ואהבת לרעך כמוך". אבל יסודה של אהבה הוא בעולם העליון.

לעומת כך, יסודה של תאוה - אפילו תאוה דקדושה, ששורשו ב"מתאוה הקב"ה לעשות לו דירה בתחתונים", שייך לעולם התחתון.

בתפיסה הפנימית העליונה, ישנו אהבה. בתפיסה החיצונית, ישנו תאוה.

בכל צירוף וצירוף שהנפש בא לצרף, יכולה לצרף או מכח ש"אני" מצרף דברים - שזה תאוה, הבא ממקום השפל - או שהיא יכולה לצרף מכח מה שקדם אלי, וזה אהבה, שבא ממקום העליון.

אהבת ישראל אמיתית

בלשון ברורה ופשוטה, אדם שמנסה לאהוב יהודי - מהיכן הוא מעורר את אהבתו כלפיו?

מהות המידות 031 מים תאבה ואהבה מספר שיעור בקול הלשון 1130901

פתיחה

מהות מדת הקנאה

כתב בשערי קדושה (שער ב פרק א)
 וז"ל: "יסוד המים ממנו תאות התענוגים כי כן המים מצמיחים כל מיני תענוג, ותולדתיה שתיים, החמדה לגזול ממון חבירו ואשתו וכל אשר לו להתענג בהן, והקנאה כי יקנא בחבירו אשר לו ממון רוב וכיוצא להתענג", עכ"ל. אולם כתב רבינו יונה (משלי יד, ל) וז"ל: "שתולדת הקנאה ממקום הכעס", עכ"ל. ומקור דבריו (במדבר רבה ט, ז) וז"ל: "אין קנאה אלא לשון כעס". וזהו קנאה המביאה לידי שנאה, ושורשה אש, כמו שנתבאר בסדרה על תיקון מדת השנאה. ולהלן יבואר מהו הקנאה מיסוד המים, ומהו הקנאה מיסוד האש.

והבן שיש את יש עצם התאוה בכלל, ותאות ממון בפרט, שרוצה שיהיה לו ממון יתר ממה שיש לו, בבחינת יש לו מנה רצה מאתים. וזו תאות ממון מופשטת, שרוצה את עצם הממון. תאוה זו יכולה להתלבש על חבירו, והיינו שמתאוה לממון חבירו שבידי חבירו, ונחלק לשנים, (א) חמדה - שרוצה ליקח ולגזול ממון זה, (ב) קנאה - אין דעתו לקחת בפועל את ממון חבירו, אולם מקנא בממון שיש לחבירו, ורוצה בו. קנא, קנ-א, מקנא על הקנינים, ועיין פירוש ר"ש הירש עה"ת (תולדות כו, יד)

וזה"ל: "קנא - קרוב לקנה, לטעון טענת קנין ובעלות".

ונקדים מעט לבאר את תאות הממון, ואח"כ נבאר בס"ד את תאות הממון שבידי חבירו, והיא מדת הקנאה.

כתב בלקוטי מוהר"ן (תורה כג) וז"ל: תאות ממון - כל עבודות זרות תחובים בממון, עכ"ל. והיינו שבממון יש חיבור לכל ה"זרות" שאינו הוא עצמו, כי עיקר הכח לחבר בין בנ"א הוא ממון. וממון מתוקן מחבר בין בנ"א, משא ומתן, אולם ממון דקלקול תולדתו חמדה וקנאה, לרצות הממון שבידי חבירו.

וכתב רבי צדוק הכהן מלובינס (בספר דובר צדק, קונטרס נר המצוות, עשה א) וז"ל: תאות ממון - שע"ז יכול להשיג לכל תאוות ותענוגי עוה"ז, עכ"ל. והיינו שע"י ממון יוכל להתחבר לכל התאוות ותענוגי עוה"ז. ונמצא שבעומק, הממון מחבר בין בנ"א, ובהרחבה, הוא מחבר לכל דבר שבעולם ע"ד כלל. ולכן הזכיר מהרח"ו את מדת הקנאה ביחס שמקנא בממון חבירו, אולם בהרחבה, זו קנאה לכל אשר יש לרעהו, כמ"ש (דברים ה, יח) "ולא תחמוד את אשת ריעך ולא תתאוה בית רעך שדהו ועבדו ואמתו שורו וחמורו וכל אשר לרעך".

החלוקה הכללית של מדת הקנאה לארבעת היסודות

ככל מדה, אף מדה זו נחלקת לארמ"ע - עפר דמים, מים דמים, רוח דמים, אש דמים, דקנאה.

עפר דמים - תאוה לעצם החומר שבממון, כי העפר הוא היסוד החומרי ביותר שישנו, ומתאוה לחומר יותר.

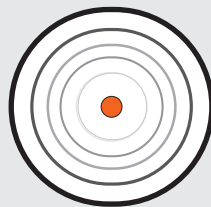
מים דמים - כלשון רבי צדוק שהובא לעיל - שע"ז יוכל להשיג כל התאות ותענוגי עוה"ז.

רוח דמים - עיקר תנועת העולם הוא רדיפה אחר ממון ותאוות, וזהו עיקר הרוח הנגלה בעולם, ומתאוה לתנועת רוח זו.

אש דמים - על דרך כלל על מנת להשיג ממון, ולהרבות ממון נצרך מלחמה עיקשת והתמודדיות רבות במשא ומתן (אם לא קיבל ממון בירושה ומתנה, וכדו') והוא מתאוה לדרך ניהול הממון המביא לידי ממון. ומתאוה לא רק לממון שיש בידי חבירו, אלא מקנא בדרך שבה השיג את הממון.

נפרט בעז"ה כל מידה לארבעה, ארמ"ע דעפר דמים, ארמ"ע דמים דמים, ארמ"ע דרוח דמים, וארמ"ע דאש דמים.

יום שני
 יג' טבת תשפ"ה
 רח' הרב בלוי 33
 ירושלים 20:30

צורת אדם

נושא חיד

רכישת ספרי הרב
 'ספרי אברמוביץ'
 משלוח ברחבי העולם
 03.578.2270
 USA 718.871.8652

כל החומר
 [זולת חלק ליקוטים]
 שמופיע בגיליונות
 מידי שבוע
 יוצא לאור לראשונה

קו ישיר לשמיעת
 שיעורי מורנו הרב שליט"א
 'ב'קול הלשון'
 ישראל 073.295.1245
 USA 605.313.6660

לקבלת העלון
 בדוא"ל
 bilvavi231@gmail.com
 לקבלת העלון
 בפקס 03.548.0529

כל הזכויות שמורות ©
 'מערכת 'בלבבי משכן אבנה'
 טלפון 052.763.8588
 פקס 03.548.0529
 bilvavi231@gmail.com